

እንዳ ወልወል፡አብ ሪቕ ሕፍንቲ ታሪኽ

አብራሃም ብርሃን

ዕለት 3-9-2017

አብ'ዚ ምድሪ 'ዚ፡ካብ ወልቐ ሰብ ጀሚሩ፡ከሳብ ሓደ ቤተሰብ ምሉእ ታሪኽ ይሰርሑ ኢዮም። ስድራ ሓደ ቤተሰብ አብ ዝተፈላለዩ ዓውድታት ከይተረፈ አብነታዊ ዝኾነ ታሪኽ ይፍጽሙ ኢዮም። ካብ ዘፍጥረት ኣትሑዙ፡አብ ባሕሪ ታሪኽ ይነብሩ፡ንታሪኽ ዚነብሩን ብዙሓት ኢዮም። ዋላ'ኳ ማንም ወዲ ሰብ፡ “ ከምቲ ጭሩ ብዓቕማ ትሕንም ”፡ ዚበሃል አብ ሕቕሬ ታሪኽ ነቢሩ፡ናይ ዝሓር ስራሕ ታሪኽ ሰራሕ ከም ዚነብር ሕይወት ነፍሲወኸፍ ምስ ዚምርመር ዝግለጽ ርዳእ ነገረ'ዩ።

ብወልቐም ብዙሓት ደቂ ሰባት ታሪኽ ሰራሕም ሓሊፎም ኢዮም። እቲ ዝተፈጸመ ታሪኽ ገሊኡ፡ አብ ፖለቲካ፡ገሊኡ አብ ጅግንነት፡ገሊኡ አብ ዓውዲ ትምህርቲ፡አብ ጽላት ስፖርትን ጉዕዞን ዳህሳስን ከነ አብ መዳይ ሰብ'አውነትን ማሕበራዊ ኣገልግሎታትን፡ አብ ዚአመሰሉ ዓውድታትን ካልእን ዝካተተ ዚርከብዎም ኪጥቀሱ ይኸእሉ ኢዮም። አብነት፡ ማህሌታይ ያፊድ ዚፈጸም ዕዮታት'ውን ሓደ ዓቢ ታሪኽ'ዩ። ገድልታት ማርቲን ሉተር፡ ማህተማ ጋንዲን ኔልሰን ማንዴላን ተጠቐስቲ ረዘንቲ ታሪኽት ኢዮም።

ብተወሳኺ'ውን፡ናፖሊዮን፡አልበርት ኤነስተይን፡ቫስቲ ደጋማ፡አበበ ባቂላ፡ዘርኣይ ደረስ፡ደጊያት ገብሪሄት፡ቢትወደድ አብራሃ፡አደይ ተፈዛ፡ቶማስ ኤድሰን፡ሃለቃ ተወልደመድሕን፡አባ ጋስፓሪኒን፡አባማ፡ዶ/ር ኮንዶሌዝ፡ ቸጉቪራ፡ሐለን ከለርን ወዘተን ብወልቐም ዕዙዝ ታሪኽ ዝሰርሑ ኣርካናት ኢዮም። ብስድራ መልኽዕ'ውን ብዙሓት ስድራቤታት፡ ንሓደ ዕላማ ይኹን ንዝተፈላለዩ ዕላማ ዝዓለሙ፡ዝዘፍ ታሪኽ ሰራሕም ዝሓለፉ ቐጽሮም ብርኽት ዚበለ ኢዮ።

ንገለ አብነት ንምርኣይ ዚአኽል፡ ታሪኽ ኣዳምን ሔዋንን ብንጽልን ብፅምድን ከነ ብጥቕልሉ ቤተሰብምን ምርኣይ ሓደ ጥንታዊ ምሳሌ ደቕ ሰባት ኢዮ። ታሪኽ፡ኖህን ቤተሰቡን ተኩስ ሓደ ትእምርታዊ ታሪኽ ኢዮ። ስድራቤት እንዳ ኣበይ ንበዜ፡ስድራቤት እንዳ ኣበይ ረታ፡ስድራ እንዳ ተሰማ እሸቴ፡ስድራ እንዳ ሪቕርድ ፓንክሪያስን ወዘተን ገለ ካብ ተጠቐስቲ ኢዮም።

ካብ ታሪኽ ወልቐ ሰብን ስድራቤትን ወጺእና ድማ፡አብ መዳይ ታሪኽ ትካላት ምስ እንርእይ፡ቶዮታ፡ፎርድ፡ትካል መፍረ ሉስሉስ መስተ-ኮካኮላ፡ማይክሮሶፍት፡ሓርቫርድ ዩኒቨርሲቲ፡ሎንዶን ቤት ትምህርቲ ቐጠባ፡አክሰፎርድ ዩኒቨርሲቲ፡ አብ ሕንዲ ዚርከብ ትካል ላዕለዋይ ትምህርቲ ቴክኖሎጂ፡አብ ቻይና ዚርከቡ ትካላት ላዕለዎት ትካላት፡ናሳን ወዘተን አብ ዓለምና ፍሉግት ሰራሕቲ ታሪኽ ዝኹኑ ዚተፈላለዩ ትካላት ኢዮም።

አብ ታሪኽ ሙዚቃ ድማ፡ጉጅለ ሙዚቃ ቢትሊስ፡ጉጅለ ሙዚቃ ዩቢ40፡ብሔራዊ ትያትር፡ራስ ትያትር፡ማትኣ፡ሮሃ ባንድ፡ፖሊስ ኦኬስትራን ዘርኣይ ደርስ ባንድን ናይ ኣምበሳ ብጽሑት ካብ ዚፈጸሙ፡ ገለ ሓደት ጉጅለታት ኢዮም። ብወልቐ ከየንቲ ከኣ፡ማይክል ጃክሰን፡ቦብ ማርላይ፡ኢልቪስ ፕሪስ፡ገብረጻድቕ ወልደዮሓንስ፡አተውብርህን ሰጊድ፡አብራሃም ኣፈወርቂ፡ኪሮስ ኣለማዮ፡የማን ገብረሚካኤል፡ጥላሁን ገሠሠ፡መሓመድ ወርዲን ወዲ ኣሚርን ወዘተን ይርኽቡዎም ኢዮም።

ካብ ኮመዴያን ድማ፡ቻርለስ ቻፕሊን፡ዓሊ ቦቢ፡መምህር ሶሎሞን ገብረዝጋብሔር፡ግራዝማቕ ኣለማዮ ካሕሳይ፡አለባቸው ተካ፡ደረጃን ሃብቴን፡ወዘተን ዚርኽቡዎም ገለ ኢዮም። ካብ ደረሰቲ፡ዊሊያም ሼክስ፡ፒር፡ኣጋታ ኪሪስት፡ማርክ ትዌይን፡ተኸላይ ዘወልዲ፡ቦዓሉ ግርማ፡አቤ ንበኛ፡ሰብሓት ገብረዝጋብሔር፡መምህር ኣስረስ ተሰማ፡ዘውዴ ረታ፡ኣለምስገድ ተስፋይ፡አርኣያ በላይ፡ገብረሕይወት ባይከዳኝ፡መሳ ኣሮን፡በርህ ኣርኣያ፡ተኪኤ ተስፋይን ወዘተን ዚርከቡዎም ተዘኸርቲ ኢዮም።

ከታ ከምዚ እናበለ፡አብ ዚተፈላለዩ ዓውድታትን ግዜን ማእለያ ዘይብሎም ሰራሕትን ፈጸምትን ታሪኽ ሓሊዮም ኢዮም። ይሓልፍ ኣለዉ ኢዮም። ገና'ውን ይውሓዱ፡ይብዝሑ ታሪኽ እናፈጸሙ ዚሓልፉ ኪህልዉ ኢዮም። ሕይወት ስጋብ ዘሎ፡ብሕማቕን ብጽቡቕን ታሪኽ ብመሰርሕ ግዜን ቦታን ከነ ኩነታትን ታሪኽ እናኻዕ ኪሰራሕ ኢዮ።

ኸቡራት ኣንበብቲ፡ናብ ዋና ቕውምነርና ምስ ንኣቱ ድማ፡አብ መሰርሕ ታሪኽን ኣብ ጉዕዞ ሕይወት ወዲ ሰብን እልቢ ዘይብሎም ፍጻሜታት ታሪኽ ወግሑ-ጸብሐ ሕጊ ተፈጥሮ ኮይኑ ኣብ ባይታ ከዉን ከም ዚከብዙ ዘየማትእ ጉዳይ ኢዮ። በዚ'ዮውን፡ “እንዳ ወልወል፡ አብ ሪቕ ሕፍንቲ ታሪኽ”፡ ክብል ኪሰምዮም ተቐሲቦ ኣለኩ።

እምበኣር፡ከምቲ ኣብዝሓ ኣንበብቲ ዘይትስሕትዎ፡እንዳ ወልወል ኸብል ከለኩ፡እንዳ ኣቶ ወልደአብ ወልደማሪያም ኪዳነ ማለተይ ኢዮ። አብ ዚሓለፈ መዋእል፡አብ መዳይ ፖለቲካ፡አብ ዓውዲ ሞያ ጋዜጠኝነት፡አብ መዝሙርን መዚያን፡አብ ሞያ ምምህርና፡አብ ሕርሻ፡አብ መንፈሳዊ ሕይወትን ካልእ ተዛማዲ ጽላታት ስም እዛ ስድራ ኪለዓል ንቡር ተርእዮ ኩይኑ ሓሊፉ ኢዮ።

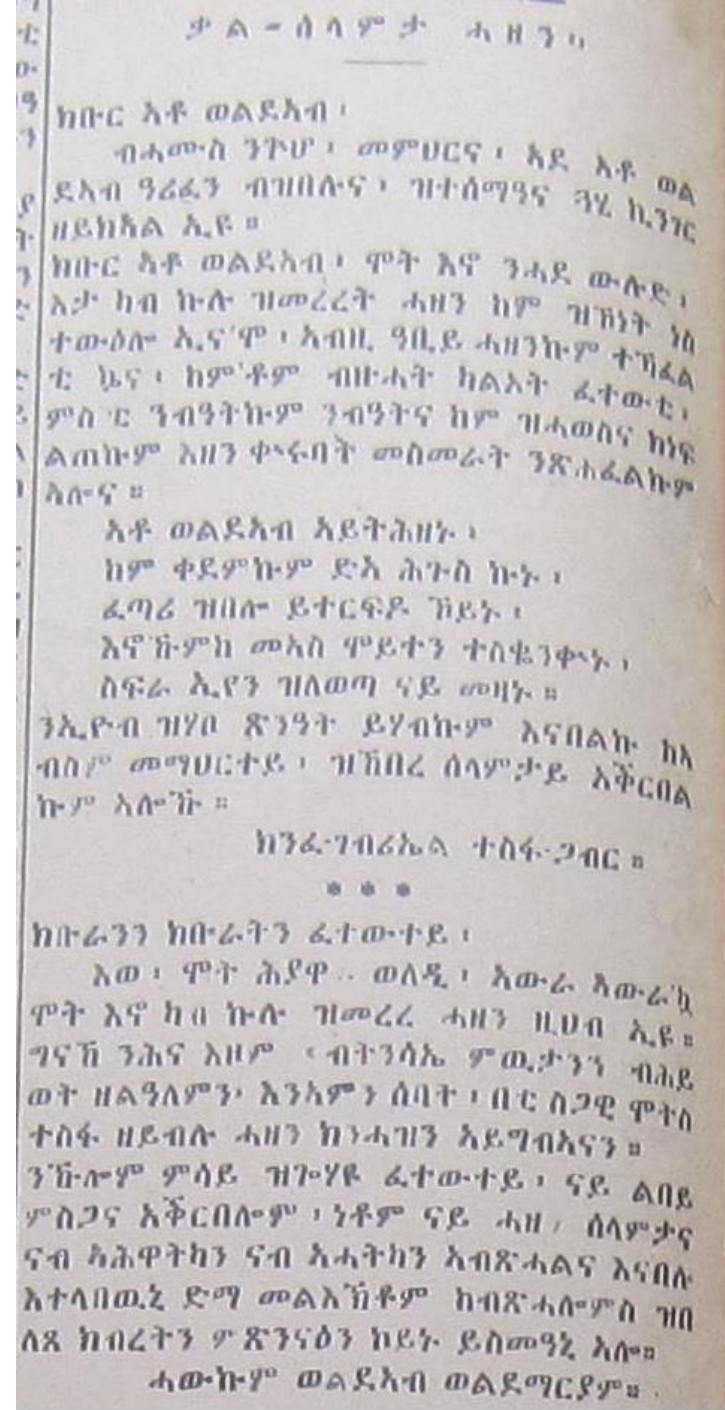
ገና'ውን ብባህርን ትውፊትን ታሪኽ፡ወዲ ሰብ ስጋብ ብሕይወት ዘሎ ከም መጠን ሰናዲኡን ዓቕቢኡን፡ ኪዝንተውን ኪመሓላለፈን ኪነብር ንቡር መሰርሕ'ዩ።

ኣቶ ወልደአብ፡አብ ጉዕዞ ሕይወቶም፡መምህር፡ጸሓፊ፡ደራሲ፡ፖለቲከኛ፡ጋዜጠኛን መንፈሳውን ከነ ተቐልሳይን ኮይኖም ምሕላፎም ዚፍለጥ'ዩ። ሓዎም፡ኣቶ ሃብተአብ'ውን፡ አብ መንፈሳውን መዝሙርን ከነ ምምህርናን ተዛማድቲ ሞያታትን ብልዑል ደረጃ ዓሚሞም ዝሓለፉ ኢዮም።

ሓፍቶም መምህር አስቴር ብወገን፣ ተማሪ ገንዘብ አምረን፣ ብትምህርትን ወጽኢት ትምህርትን፣ ካብ ኣቶ ወልደአብ ሓወን ጀሚርካ፣ ኣለዉ ዝበሃሉ ወሉዳት ዘፍሪያ ኣብነታዊ ኣደ ኣደን።

ከም ናይ ቐረባ ዓጽመ-ስገኣን፣ እኒ ዶር እዝራ ገብረመድሕን፣ እኒ ዶር ናይ እዝጊ ገብረመድሕን፣ እኒ ኣብነታዊ ሓረስታይ ረዳእዝግን ካልኣትን ካብቶም ብርኽት ዚበሉ ገለ መርኣያ ኣደዮም።

መምህር ስዩም ድማ፡ ኣብ ታሪኽ ፍጹም ዘይርሳዕን ዝሕብንን ስርሓውቲ ዓሚሞም ዝሓለፉ፡ ጸዕራምን ኣርኣያን ብዙሓት ኣደዮም ኔሮም። ኣብ ቤት ትምህርቲ ኣብራሃ ባህታን ተመሳሳልቲ ኣብያተ ትምህርትን ዚተምሃረ፡ ማንም ዓይነ-ስውር ብርሃን ዓለም ኪርእይ ኣብ ምግባር፡ እጃሞም ወሰን ከም ዘይብሉ፡ ብቐሊሉ ትረኽቦ ምስኽርነት፡ ማህደራት ታሪኽ ገናጺልካ ኩነ ኣብ ግዜ ኃይለስላሴን ደርግን ብዛዕባ መምህር ስዩም፡ ኣብ ማዕኸናት ብዙሓት ዚተዘርገሑ ሓበሬታ ምውካሱ እኩል፡ዮ።

መምህር ስዩም፡ ሃንደበት ብርሃን ዓይኖም ስኢኖም ተስፋ ከቶ ከይቆረጹ፡ ብኣንጻሩ ወንን ሓቦን ሒዞም ኣብ ጉዕዞ ሕይወቶም ኣብነታዊ ሰብ ኮይኖም ዝሓለፉ ኣደዮም። እቲ ንሓይሎ ዓመታት ኣብ ማህደር ትምህርቲ ከም ትጉህ ንህቢ ልዑል ሃንቓን ሰሃሮን ገቢሩ፡ ኣብ ወጻኢ ዓዲ ዚመሃር ዚነበረ ወደም፡ ሞይቱ ተባሂሉ ምስ ተነግሮም፡ ዚተብኡሱ ኪሸምግሉ ኣቐዲሞም ቆጸራ ሒዞም ብምንባርም፡ ሓዘኖም ኣብ ቐጭ ማህደር ልቦም ቋጺሮም፡ ሸምግልን እም ዘዚሞም ንበዓልቲ ቤቶምን መቐርቦምን ከም ዘርድኡዎምን ዓበይቲ ኪጸውዩካ ከለዉ ምሒር ትግረም ኢካ።

እዚ ድማ፡ መምህር ስዩም 'ስዩወል' ኩነ ወልወል፡ ወላዲ ኣቡኣምን እኖምን ምስ ሞቱ ዚነበሮም መንፈሳዊ ጽንዓት፡ ኣብ ግምት ኣእቲካ ንቐሓቶም ይስወጠካ ኢዮ። እዚ ከኣ፡ ሰረተ እምነቶም ማዕረ ኸንደይ ከም እምኒ ዓረ ዚተረረ፣ ከም ሃረም ዚጠንከረ፣ ከም ኣስራዚ ዝሓየለን ዝተብዐን ምዃኑ ከተለልዮ ግዜ ከቶ ኣይወስደልካን ኢዮ።

እኖ እም ብዝሞታ፡ ኣቶ ወልወል ዝጸሓፍዎ ኣብ ጎኒ ዘሎ፡ ኣብ ጋዜጣ ዝጸሓፍዎ ምዕዛብ ገለ ስእሊ ነቲ ካልእ ይህበና ኢዮ።

ነዚውን፡ ኣብ ዝተፈላለየ ቦታታት ዘለዉ፡ ብዕድመ ድፍእ ዘበሉ ዓይነ ስውራን ሰብ ዕድመ ጸጋ ዝኹኑ ፈለጉቶምን፡ ኣብ ዕላሎም ወትሩ ዘዘውትርዎ ጉዳይ ኢዮ።

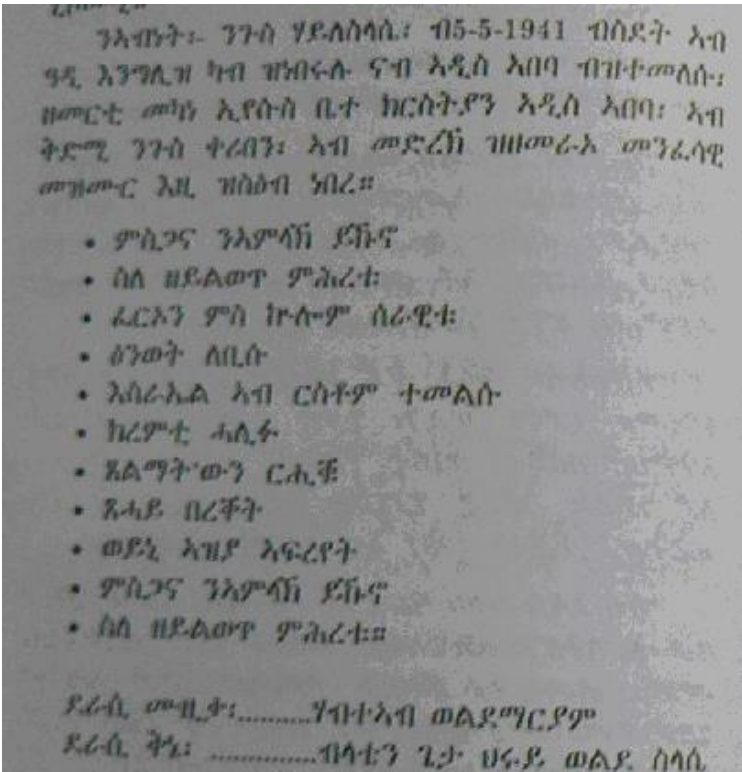
ስዩወል፡ ካብቶም ዚወለድዎም ወልዳት፡ ካብ ግዜ ቐልዕነቶም ብስነ ምግባር ዚተሃንጹን ብፍረ-ትምህርቲ ዝበልጸጉን ምንባርም መቐርቦም ዘውኹዕካ ኢዮ።

ንሎሚ፡ ዳርጋ ኣብዝሓ ንፈልጦ፡ ኣብ ታሪኽ ሙዚቃ ደርማስ ኣበርኽቶ ካብ ዚገበረት፡ ጉጅለ ሙዚቃ ሓንቲ ሮሃ ባንድ ኣደ። ሮሃ ባንድ፡ እንተ ኢልና ድማ፡ ምስ እኒ ተኸለ ተስፋዝጊ፡ ዳዊት ይፍሩ፣ ጅቫኒ ሪኮ፣ ፍቓደ ዓንደመስቐል፣ ሰላም ስዩምን ወዘተን ኪጥቐሱ ግደን ኢዮ።

ሰላም ስዩም 'ሰስዩወል'፡ መሳርሒ ሙዚቃ ጊታር ብፍላይ ሊድ ብምጽዋት ካብቶም ጉኑን ስም ዘለዎም ሓደ ኢዮ። ወሩይነቱ ድማ፡ ኪገድ ኣብ ምድረ ሓበሻ፡ ኣብ ምዕራባዊ ዓለምውን ዘመስኸረ ገዳም ሙዚቀኛ ኢዮ። ካብ ኣዲስ ኣበባ ዩኒቨርሲቲ፡ ብዓውዲ ትምህርቲ ታሪኽ፡ 30 ዓመት ይገብር፡ ኣብ ዘመናዊ ሙዚቃ ኢትዮጵያ ምርኽሱ ብምግባር፡ መመረቕ ጽሑፍ ብምድላው፡ ዲግሪ ዝጸዓነዮ።

ሰላም ስዩም ድማ፡ ወሉድ መምህር ስዩወል ኢዮ። ኣብ ኣውራጃ ዓድዮ፡ ኣብ ጣብያ ዞንጊ፡ ቐሽት ዓዲ ሰላም ትበሃል ትውልዲ ዓደም፡ ንምዝካር ዓሊሞም ኣቡኡ ዘውእጽእሉ ስም ኢዮ።

መምህር ስዩም፡ ኣብዝሓ ሰንበት-ሰንበት፡ ኣብ ማይ ጃሕጃሕ ዘሎ፡ መናፈሲ ኮፍ ኢሎም ጸባ እና ሰተዩ ኩነ ኣብ ዓድዋ ቐድሚ 70 ዓመት እናምሃሩ ይኹን ኣብ መወዳእታ 60ታት፡ ኣብ ሰናይ ጸብሐ-ሶሎዳ፡ መሬት ተሞሃብዎም፡ ኣብ ዚመላለሱሉ ግዜ፡ ዓዲ ሰላም-ዞንጊ ከዩልዓሉ ሓለፉ ማለት ዳርጋ ዘበት ኢዮ ኔሩ ይብሉ ፈልጉቶምን ኣዝማዶምን።

ኸቡራትን ኸቡራንን፡-ብዛዕባ መምህር ሰዩምን ወልደምን ንሎሚ፡ ኣብዚ ደው ከብሎ፡እቲ ምንታይ መታን ካልኣት ኢሂን ምሂን ኪብልሉን ሓሳባት ከወናጭፍሉን ካብ ዚብል ኢዮ።

ብዛዕባ፡ግራዝማች ሃብተአብ ወልደማሪያም 'ሃብወል' ኮነ እንዳ መምህር ሰዩምን፡ ኹነ ኣብ ዓዲ ዛርና ኣብ ሕርሻ መነባብሮኦም ጌሮም ዚነበሩ ዚነበሩ ኣበይ ወልደማሪያም ኪዳነን ብሰፊሕ ዝበለ ሳውዮ፡ ኣብ ዝመጽእ ግዜ ክቕርቦ ኢዮ።

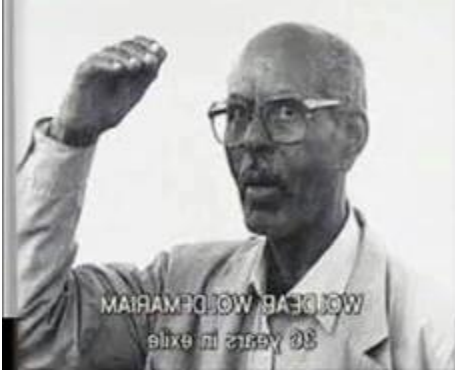
ኣብዛ፡መንፈሳዊ መዝሙር እዚአ፡በዓልቲ ቤቶም ንወልወል፡ወ/ሮ ኣበራሽ ይሕደጎ ከም ዘማሪት ኮይነን ከም ዚተሳተፉ ድርሳናት ታሪኽ ይሕብሩ ኢዮም።

ኣብ 9 ጥቕምቲ 1910 ዓምፈ ኣብ ዓዲ ዛርና ተወሊዶም፡ኣብ ወርሒ የካቲት 1988 ኣብ ሃገረ ሸወደን ዝሞቱ፡ግራዝማች ሃብተአብ፡ንፉዕ መዚቆኛን መምህር መዚቃን ምንባሮም ይፍለጥ ኢዮም።

ወልወል፡ከም ሓደ ፍሉጥ ሰብ ብዙሕ ተዘራብሎም፡ብዙሕ ተጻሒፍሎም ኢዮ።ከም ጋዜጠኛ ሓያል ጋዜጠኛ፣ ከም ፖለቲከኛ ዓይነታዊ ፖለቲከኛ፣ ከም መምህር ኣብነታዊ መምህር፣ከም ተቃላሳይ ዘይጸዓድ ተቃላሳይ፣ከም መንፈሳዊ ሰብ ድማ ዘይሕለሉን ዘየባትኹን ዓይነት ሰብ ምንባሮም ገድሊ ታሪኽ ሕይወቶም፡ ብዙሕ ምስኽርነት ዚርኽቦ ኢዮ።

ኣብ ምድረ-ሓበሻ ኣብዝሓ ሓርበኛ ብዝብል ይጽውዖምን ይኣምነሎምን ኢዮ።ገለ ቕጽሪ ዘለዎም ድማ ኣብዚ ቐረባ እዋናት፡ምስ ገድሊ ኤርትራ ሽፍትነት ኢዮ ኔይሩ ዝብሉን ገለገለ ነቐፍትን ዚርኽቡዎም ጉጅለታት ድማ፡ **“ወልወል፡ሽፍታዶ ወይከኣ ሓርበኛ ኢዮም ኔርም።”** ዚብል ሕቶታትን ርእይቶታትን ኣብ ማሕበራዊ መራኽቦታት ተንብቦን ትሰምዖን ጉዳይ ይኸውን ኣሎዮ።

ኣብ ኤርትራ ዘለዎ ማዕኸናት ዜና፡ኣብቲ ከም ኣቦ ሃገርን ሃገራውነትን ተነበረ ሓደ ስም ደሓር ግና ከም ‘ሕማም ደሓር’፡ ዳርጋ ማንም ተዓዛቢ ዘስተውዕሎ ኢዮ።እዚ ታሪኽን ክለዓል ዕድል ይረኽብ ኣሎ ኢዮ።

መጀመርታ እዋን ናጽነት፡ደጋጊመን ዚጠቐሱን ኣበይ ወልደአብ ወልደማሪያም ኢዮ ኔሩ።ደሓር ኪርስቡን ግቡእ ኸብሪ እናንደሎምን ከም ዚመጽ ንምታይ ኮይኑ ሕጂ-ሕጂ ከም ሕቶን ምርምር

ኤርትራ ብመሪሕነት ኢሳይያስ ዝካየድ ጽቡቕ ኪዕዘቡን ንመቐርቦምን ሓሳባቶም፡ ኪዛረቡ

ኣበይ ወልደአብ ኣብ ግዜ እርጋኖም፡ገድሊ መገዲ ይኸይድ ዘይምንባሩ፡ኣቐዲሞም ምጅማሮም ዝፍለጥዮ።

ኣብዚ ግዜ እዚ፡ ሳላ ዝተፈላለዩ ወፍሪ ምስጢር ኣደባባይ ኮይኑ ኣሎ ክበሃል ጉባኤ ብዝተዓዘብዎ ትያትሮ ሚሒር ከም ዝገገሩን ከም ዝደጉሱን፡ኣብ መገዲ ጉዕዞኦምን ኣብ ቦታ ‘ቲ ጉባኤን ዘዋግዎምን ሰባት፡ ኣብ ዝተፈላለዩ ግዜ፡ ኣብ ማዕኸናት ዜና ኣብ ዝሓለፈ ሓደጎ ዓመታት ኣትሒዙ ኪቐላሕ ከም ዚጅመረ ናይ ቐረባ ተዘኸሮ’ዮ።ኣብ ስቱር ወልቐዊ ወግዕታት ድማ ኣብ መኣዲ ሓደጎ ሰባት፡ ኪዘረብ ካብ ዝፍልም ልዕሊ ርብዓ ዘመን ሓሊፍዎ ኢዮ።

ጽሑፋት፡ቐለ መጠይቓት፡ምስኽራትን ዕላላትን ይኸእል ኢዮ።ብፍላይ ድማ፡ኣብ ካልኣይ ወድባዊ

ኣበይ ወልወል፡ናብ መንበሪ ቤቶም ኪበጽሖም ዚመጹ ዚነበሩ ቤተሰቦም ብዛዕባ ውድብ ህዝባዊ ግንባርን መሪሕነታን ኣድሂቦም ብቐጡብ ሳውዮ ይሕብሩ ኔርም ኢዮም።እቶም ብእንዳ ኣዲኦም ወገን ከም ዚብጽሖም ዚገልጹ ዓሌተ ቤተሰብ ዞንጊ፡ማዕጾ ከንጂሕኹሉ ከለዉ።”መን ኢካ፣” ንዚብል ሕቶ። “ኣነ ካብ ዞንጊ ኢዮ።ወይ ወዲ ዞንጊ ኢዮ።” ኣልካ ምስተንጂሕኹሕ ብዘይ ዝኮነ መስርሕን ሕቶን ይኣትዉ ምንባሮም እኒ መምህር ገብረመድሕን ዝርከብዎም የዘንትዉ ኢዮም።

ኣብ ዕላላቶም ድማ፡ “...እዞም ቆልዑ ኣይጠዓዩን ኣለዉ።እም ንዓድኹም እተዉ ኢኹም...” እናበሉ ኣንፈታት ይህብዎም ነበሩ። “መንግስቲ ጽቡቕ የለን፣ኩነታት እናተመቐን እናከፍኣን ይኸይድ ኣሎ።” እናበሉ ንደሓን ዚብልዎም ተጋደልትን ሰብ መዚን ከይተረፈ ይዛረቡ ምንባሮም

ቆረብቶም የዘንትዉ ኢዮም።መሪሕነት ሕዝባዊ ግንባር አብ ቐኑዕ ቦታን ኩነታትን፡ ከም ዘየለ ደጋጊምም፡ብዛዕባ ሃገረን ሃገራውነትን ንዝግደሱ ብአግኡ ስኽፍትአም ይዛረቡ ኔሮም ኢዮም።

“ብዝን ወድዝን ይኹን ልዕሊ ስሙ ዝገነነ ስም ኪህልውን ከሕሰብን ፍጹም ዘይፈቱ፡አብ መንበር ህዝባዊ ግንባርን መራሒ ሃገርን፡ካብ ግዜ ናብ ግዜ ስኑ እናነከሱ፡አብ ምድምዛዝን ምድባንን ስምም ብረቐቐ መገዲ ከተሓሓዘ ግዜ ኣይወሰደሉን።” ይብሉ እቶም ናይ ቐረባ ተግዘብቲ።ኢሳይያስ ኣፈወርቂ፡ከም ገመል ሚሒር ተቐደሚ፡ሕድግለነ ኣልቦ፡ጨኻን፡ኣረመኔን ህልከኛን ምዃኑ ብዙሓት ዝኣምንሉን ዝዛረቡሉን ነገር ኢዮ።ነዚ ሓሳብ እዚ፡ዶ/ር ተስፋማሪያም ‘ወዲ ቫካሮ’ ዝርከቦም ብርኽት ዚበሉ ገዳይም ተጋደልትን ቐረብቱ ነበርን ቆሎም ኣብ ዝተፈላለዩ እዋናት ዚሃቡሉ ኢዮ።

“ኢሳይያስ፡ምስ ብሕይወቱ ዘሎ ሰብ ጥራይ ኣይኮነን ምስ እንስሳን ምስ ዝሞተን ሰብ ብርቱዕ ቐም ከም ዝሕዝ ብቐልዲ መልኽዕ ወዲ ገበያ ይዛረብ ምንባር 5 ዓመት ንድሕሪት ተመሊስካ ምዝኽር እኹል ኢዮ።ከም ዘረባ ወዲ ገበያ ኮይኑ ድማ፡ እሙን ዓርኽን ናይ ሕይወት ዘመን ኣገልጋሊኡን ዚነበረ ነብስሑር ናይዝገረ ክፍሉ ብዝሞተ፡ፊስኡ ናብ ኮይኡኦ ምኽልካሉ ንዘስተብሃሉ፡አብ ባይታ ዘይነጥብ ዘረባ ወዲ ገበያ።” ኹብሉ፡ብዙሓት ኪዛረቡ ተሰሚዑ ኢዮ።

ወ/ሮ ኣበራሽ ይሕደን በዓልቲ ቤት፡አቶ ወልወል ኢዮን።ስድራቤት ኣማኑኤል ሳህለን እንዳ ወልወልን ስጡም ሕውነትን ርኽብን ኢዮ ኔርዎም።በዚ ኸኣ፡አብ ወለዶም ዝጀመረ ዝምድናአም ማሕረ ኮይኑ ቐጸሉ ኢዮ።ቐድሚ ኣማኑኤል ንስደት ምምርሑ ንፈታዊት ኣዲኡ ዝነበራ፡ ወ/ሮ ኣበራሽ ረኺብዎን ኔሩ ኢዮ።እዚ ማለት ቐድሚ 10 ዓመት፡ንመጨረሻታ ግዜ ብኣካል ረኺብዎን፤ መንግስቲ ካብቲ ዚነበርኦ ቤተን ኪወጻ ከምዚሓበረን ነገረንኦ ምንባረን፡ መምህር ኣማኑኤል ኣብ ቐረባ ግዜ ኣዕሊሉን ኢዮ።

ካብዚ ቐሊል ኣብነት፡እዚ ኣብ ኢዮ።ብተወሳኺ ውን፡ነቶም ዓሌተ ከም ዚተኸልከሉ ዘረድእ ሓበሬታ መቐርቦም ኣስደሚምዎም ኪዛረቡ

ኣቦይ ወልወል፡ኣዚዮም ፍሉጥ ሰብ ዚነበሩ፡ ሓደ ብምዃኖም ብዛዕብአም ምርኣይ ንቡር መሰርሕ ኢዮ።ከም ዘይኸውን ወረ ኪውረየሎም

ሓደ ዲያቆን፡ዓሚ ካብ ምዕራባዊ ዕላል፡ብኩናት ኢትዮ-ኤርትራ፤ ዝእቱ ሓሳብ ኣልዓለለይ።አብ ኣምሊጡ ናብ ስደት ከምዘምረሐን ትርጉም ሓርነት ዝተሰወጦን ንነግራት

መንበር ህግደፍ፡ማዕረ ኸንደይ ሕድግለነ ኣልቦ ምኡኑ ቤተሰብ እንዳ ወልወል፡ ‘ደቂ ጓል ኢኩም ብዝብል መሬት ብዝተዘርገሐ ድማ፡ሚሒር ዘገርም ተረኽቦ ከምዝኸኖም ትሰምዖ ሕምብርተ-ትርኢት ኢዮ።

ብምንባሮም ይኹን ኣብ ፖለቲካ ልዑል ስታጌ ይገብሩ ካብ ብዙሕ ጽቡቕን ሕማቕን ኪውረየሎምን ኪጸሓፈሎምን ማንም ዉሩይ ሰብ ድማ፡እንሓንሳብ ናይ ፈጠራ ወረ ኮነ ዘይተረፍ ጉዳይ ኮይኑ ኣሎ።

ዓለም ዚመጸ፡አብ ሓደ ሆቴል ተራኺብና ብዕላል ጠንቐን ሳዕቤናቱን ገለን ድሕሪ ምውራይ፡ ናብ ኣቦይ ወልወል ዕላሉ፡ብዛዕባ ኩናትን ባድመን ከመይ ኣበሉ ካብ ኣሃዱኡ ንፋስ ሓርነት የስተማቐር ምህላውን ገሊጹላይ ብምንባር ዘመዘዝን መሲሉ ተራእዩን ኔሩ።

ግና ኣብ ጉዳይ ኣቦይ ወልወል፡ “ኣቦይ ወልደአብ፡ንኢሳይያስ እዞም...እገለ ዝበሃሉ ኣውራጃ፡ብፍላይ ድማ ነዞም ዓዲ እገለ...አብ ስልጣን ከይመጹ ተጠንቐቐ ኢሎም ኣትሪሮም ኣማሕጺኖም ኢዮም።ሓደራ እዞም ሕዝቢ፡አብ ስልጣን ከይመጹ፡ስልጣን ተሒዞም ዘውርዶም የብሎምን...”፡ገለ ኢሎም ከም ዘማኸርም ዝገልጽ ወግዲ ምስናይ ሰላሕታዊ ስብኸቱ ኪህበኒ ብዝጀመረ፤ ብውሽጠይ ንብስላቱን ኩነታቱን ኣብ ግምት ኣእትዮ ኪሓስብ ግዜ ኣይወሰድለይን።

ዕላሉ ምስ ወድኣ፡ሕልናይ ዘይጸሮ ነጥቢ ስለዝኸነኒ፡እቲ ዕላል ካቦይ ከም ዚሰምዖ፡ ከመይ ከም ዚተቐበሎ፡ ከመይ ደፈሩ ልኽዕ ንሶም ከም ዚበልዎ፡ርግጽ ኮይኑ ኪዛረብ ከም ዚከኣል፤ ወዘተ ኣትሪሪ ሓቲተዮ።ንሱ፡ ዝሃበኒ መልሲ ግና ብዙሕ ኣየዕገበኒን።ብተወሳኺ ውን ምንጩ ሓበሬታኡን ድፍረታዊ ድምዳሜኡን ኣብ ሓውሲ ስምዒት ግዲ ሸሚሙኒ፡ካብ ከምዚ ዚበለ፡ብቤላቤልው ዚውረዩ እም ከኣ ካብ ኩነት ዘይብገሱ ወረታት ካብ መኽሰቦም ክሳርኦም ከም ዚዛይድ ኣትሪሪ ግብረመልሰይ ሂበሉ፡የ።ኢሳይያስን ኣቦይ ወልወልን ተቐድዮምን ተሳንዮምን ከ ይፈልጡ ዶ ትብል፡ ክብል ብዝወሰኸሉ ከመቐጽበት ዕላሉን ገጹን ኪቐይረለይ ግዜ ኣይወሰደሉን።

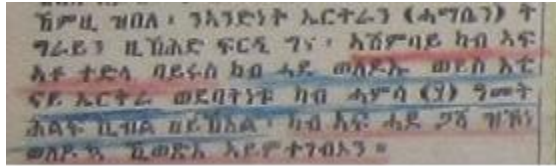
ቐጸለውን፡ብዛዕባ ኣቦይ ወልወል፡ብዙሓት ዓበይቲ ሰብ ዕድመ ኣድሂቦም ኣብዚ 15 ዓመታት ዘዕልልዎ ብምንጋር ወጣሪ ሕቶታታይ ብቐጸሊ ኣውሓዝኸሉ።እቶም ኣብ ዓበይቲ ሰብ ዕድመ ጸጋ ካብ ዝብልዎ፡ “ኣቦይ ወልደአብ፡ንኢሳይያስ ምስ ወያነ ወይ ድማ ምስ ሕዝቢ ትግራይ ከይጋጮ፡እንተተጋጩዩ ድማ ኣብ ዘይወጸ ሸግር ከም ዚእቱ፡ብቐሊሉ ኣብ ዘይፍታሕ ጸባባ ከምዝቐላዕ”፡ወዘተ ዝዓይነቱ ዝገልጽ ሓሳብ ኪዛረቡ ደጋጊምካ ትሰምዖ ጉዳይ ኢዮ።ብምባል ዘረባይ ኣብ ዝቐጸልኸሉ፡ኩነታቱ ከም ገለ ተቐያየረኒ።

ፖለቲካ ብላሽ ምዃኑን ነቲ ዕላል ደው ከነብሎን ተማሕጸነኒ፡ መሊሱ ድማ፡ካብ መደቐስየይ ጃኬት ከምጽእ ቢሉ ናብ መደቀሲ ክፍሉ ገጹ ከደ።ብዚተመልሰ ካልእ ሰብ ኮነ። ኣብ ሞንጎ፡እታ ሕጽይተይ ዝበላ፡ጓል-ሔዋን ብዝመጸዮ ከኣ፡ ካባይ ርሕቐ ቢሉ ሰላም ኢሉ ናብ ካልእ ኮፍ መበሊ ወሲዱ፡ብሳውያ ተፈለየ።ኣነ፡ድማ ደሓን ኪድ ሕጽይትካ በይንካ ርኽባ ኢካ።ተደሊካ ሞባይል ንለወወጥ ግዜ ኣብ ዘለካ ኸንራኩብ ቢላ ናተይ ሂቡ፡ናቱ ኣይሃበንንን ኪህበኒ ከም ዘይደለየ ተረዲኡኒ ኢዮ ኔሩ።ድሕሪኡ ደሓን ኩን ከይበልኒ ተፈላለና።

እዚ እንታይ ዓይነት ዲያቆን ኢዮ ከምዚ ዓይነት ወረታት ዘውርይ፤ ካብ ኣውረዮ ድማ ወይ ኪምህረሉ ወይ ኪመሃረሉ ኔርዎ እምበር ትም ኢሉ ዘረባ ጀሚሩ ዚኮልፍ ኪኸውን ኣይነበርን።እም ድማ፡ ኣብ ኣገልግሎት ኔሪ ኣብ ኩናት ተሳቲፈ፡ኩነታት ገምጊሙ፡እግሪይ ኣውጽእኒ ኢሉ፡አብቲ

ብሳልሳይ ወራር ዝፍለጥ ኩናት ናብ ስደት ኣምሊጡ ከም ዝኸደ ዝዛረብ ሰብ፡እንታይ ዓይነት ብስለትን ሚዛንን ኢዩ ቢላ ክሓስብ ጀመርኹ።እዚ ናይ ወልወል ጥራይ ምስ ኣርእስትና ዚኸይድ ስለዝኾነየ ቆንጫቢ ክጽሕፍ ተቐብሲ እምበር ካልእ ነጥብታት ኣብ ወግዕና ኔሩ ኢዩ።

ብዛዕባ እንዳ ወልወል፡ብዙሕ ክበሃልን ክጸሓፍን ትዕዘብ ኢካ።ሓንቲ ኣብነት ንምጥቃስ ዝኣኸል ድማ፡ኣቶ ወልደማሪያም ኪዳነ ዝምልኸት ዝርከቦ ኢዩ።ገሊኦም ካብ ዓይም ኣብ መንፈሳዊ ሕይወት ወይ ኣብ ወንጌላዊት ቤተ ክርስቲያን ይሳተፉ ምንባርም ዝገልጹ ጽሑፋት ይገልጹ ኢዮም።ገሊኦም ድማ፡ብፍላይ እቶም እንዳ በዓልቲ ቤቶም ኢና ዝብሉ ድማ፡ኣብ ኬንሻ እኝተ ዚነበሩ ጓልና ኣይምስሃብናዮምን ኔርና ዚብሉ ተጓንፎሙኒ ኣለዉ ኢዮም።

ዝተቐድሐ ኪውሕዝ ግደ ገቢሩ ኢዩ።

ብዛዕባ ትውሊዲ ዓይም ድማ እቲ ካልእ ጉዳይ ኢዩ።ኣብይ ወልወል፡ኣብ ዋዕላ ቤተ-ጊዮርጊስ ኣብ ዝተገብረ ኣኬባ፡ኣቶ ተድላ ባይሩ፡ትግራዊይ ምዃኖም ከም ዝተዛረቡ፡ክልቲኦም ኣብ ጋዜጣ ኣብ ትውልዲ ዓዲ ኣንቐሎም ኣብ ዝጸሓፉ ምውካስ እኩል ኣብነት ኢዩ።ካብ ኣክሱም ምዃኖም ዝገልጹ ሓበሬታ ድማ፡ካብ ሓንቲ መጽሓፍ

“...ኣረ ናይ ካልኣትስ ይጽናሕ፡ኣሃውን ወደባት ስለዝኾንኹ ዝምስለኒ ክዛረብ መሰል ዘለኒ ኢዩ።ግናኸ ስንኹም ኣቲ ወልደኣብ ወልደማሪያም ወድ ትግራይ፡ትግራዊይ ከም ዝኾንኩም ንፈልጥ ኢና።ስለምንታይ ደኣ ብዛዕባ “ሃገራ” ኤርትራ ቅድም ትራስሽፕ ሎሚ ድማ ዉዑል ትፈልዩ ኣለኹም።” እናበሉ ኣምሪሮም ተዛረቡ።” ክብሉ ወልወል ድንጉይ ቢሎም፡ ንኣቶ ተድላ ባይሩ፡ ካብ ዚሃብዎ ቆንጫቢ ግብረመልሲ ይሕብር ኢዩ።

ኣዝማዶም ድማ፡ ወዲ እንዳባጉና-ሸረ እንዳ ኣቡኣም፡ዓዲ ሰላም ኣብ ዞንጊ-ዓድዋ ትርኩብ እንዳ እናም ምዃኑ ይዛረቡ ኢዮም።ኣብ ቤት ትምህርቲ መርሓ ዕውራን ዚነበሩ ተምሃሮ፡ኣብዚ ግዜ ኣብ ዚተፈላለዩ ቦታታት ኣብ ጽፍሒ ሓልፍነትን ምህሩነትን ዝርከቡ ድማ፡ኣብ መምህር ስዩም ወድ ትግራይ፡እንኣም ከኣ ጓል ሰራዩ ኮይነን፡ሓረስታይ ርባዕ ኮይኖም ኣብይ ወልደኣብ፡እቶም ዓዲ ዛርና ንጓሎም ከምዚሃብዎም፡ዝዝንተው ዛንታ እናሰምዑ ከም ዚዓበዩ ይጸውዩካ ኢዮም።

ንሎሚ እዚ ካብ በልኩ፡ኸቡራት ነብብቲ፡ሓደ ነገር ኢላ ክፍለዮኹም ደስ እብለኒ።ንሱ ድማ፡ሓደ ዕድሚኡ ቐንሱ ምዝራብ ዚፈቱ እስፖርታዊ ኣሎ።ንሱ፡ዕድሚኡ ግምዕ ኣቢሉ፡ ኣብ ባንኪ ምቕማጥ እፈቱ ኢዩ።እንተኹን፡ንሱ ዝተወልደሉ ኣጋጣሚ ታሪኻዊ ዕለት ኢዩ።እዚ ከኣ፡ከምዚዮ፡

ኣብዚ ዚተፈላለዩ እዋን፡ምስ ዝኹን ንፋለጥ ሰባት፡ብዛዕባ ኣብይ ወልወል ኣድሂብና ኣብ ዚተራኹብናሉ፡ኣብ ወግዲ ኣቲና እናሻዕ ንኣቱ ኢና።ኣብዚ ቐረባ እዋን ተኹን ኣብቲ ጉዳይ ኣቲና ከም ዘዕለልና እዝኸርዮ።ንሱ ከኣ፡ኣብይ ወልወል ኣብ ዝሞትሉ፡ሓንቲ መኪና ካብ ኣሥመራ ናብ ከረን እናተገዳዘት ከላ፡ዘስካሕኸሕ ሓደጋ ኣጋጢምዎ ብዙሕ ሰብ ሞይቱ ኔሩዮ።

እቶም ኣብቲ መጋሪያ-ዕላል ምሳይ ዚነበሩ ሰባት፡ ካብታ ኣውቶቡስ፡መሊኦ ኢዮ ተባሂሎም ዚተረፉ፡ እሞ ቦታ ስዲባ ዚኸደት ኣውቶቡስ ተሳፊሮም ካብ ዚነበሩ ኢዮም።ኣጋጣሚ ኣብታ ኣብይ ወልወል ዚሞቱላ ምዕልቲ ዚተወልደ ቆልዓ፡ነቲ ኣብ ከባቢ ከረን፡ ኣብ ኣገልግሎት ዚነበረ ኣቡኡ፡ብስራት ዉላዳ ንምንጋር ዚዓለመ ጉዕዞ ናብ ከረን ዚከዳ ኔሮም። “ዓቢ ሰብ ኪመውት ከሎ፡ብዙሕ ሰብ ተመማሊኡ ኢዩ ዚኸይድ!!” ዚብል ኣበሃህላ ሕብረትሰብና፡ወትሩ ኪግለጽ ንሰምዖ ጉዳይ ኢዩ። ነዚ ዝርዕም ፍጻሜ ድማ ነዞም መቐርብና ኣጋጠሞም።

ኣብታ ሽዑ መዓልቲ ዚተወልደ ዕሸል ድማ፡ሎሚ፡ጎቢዙ እኹል መንእሰይ ኮይኑ ኣሎ። ሳሕቲ ኣብቲ ንገብሮ ዕላላት ኣብ መጋሪያ-ወግዕታትና ስለ ዝርከብ፡ “ንስኻ እኮ ኣብይ ወልወል ዚሞትሉ ተወሊድካ፡ንዓኻ ዕልል ኪበሃለካ፡ኸንደይ ስድራቤታት ድማ ኣብ ኣውያትን ሜላትን ኔሮም።” እናበልና ወዲ ዕስራን ክልተን ዓመት ኮይኑ ከምዘሎ ደወል መዘኸርታ ንድውለሉ ኢና።ምስታ ታሪካዊት ዕለተ ሞት ወልወል ኣዛሚድና ድማ፡ ከይፈተወ ካብ ምሕባእ ዕድሚኡ ክሕረም ብዳእላ ገቢርና ንቐይዕሉ ኢና።

ንሱ ግና፡ዕድመይ ኣብ ቐድሚ ሰብ ትዛረቡለይ ኣለኩም ብዘስምዕ፡ነታ ዕላል ወይ ክንዘላ ወይ ኪንገድፋ ርድዮቱ ኢዩ።እንኣንሳብ ንመዘንኡ፡ከምኡ ቢልና ከይነውግዕ እሞ፡ምስቲ ዕድሚኡ ኣብ ዝተፈላለዩ ቦታታት ኣመዘጊብዎ ዘሎ ከይራጸም እሞ ናብ ደገ ናይ ምኻድ ሕልሙ ከይሰናኸሎን ጽልዋ ከይፈጥረሉን፡ ስግኣት ክሕድር እዕዘበሉ ኢዩ።ካብዛ ነጥቢ እዚኣ፡ብስራ ንእሸተይ ዕባራ ምኽኒያት ንታሪኽ ከመይ መልኽዑ ከምትቐይሮን ኣብ ሃለውሳ ከምዝኣቱ ከም ትገብርን ኢዩ።

እዚ ኣብ ሓደ ንእሸተይ፡ምንም ዘይፈልጥን ዘይፍለጥን በጽሒ ከምዚ ዝበለ ምቕዋስ ታሪኽን ሓበሬታን ካብ ተፈጥረ፡ ኣብ ዓባይቲ፡ ሰብ ዝናን ታሪኽን ኹን ፖለቲካኛታትን ማዕረ ኸንደይ ከም ዚጥምዘጥ ብቐሊሉ ትዕዘብ ጉዳይ ኢዩ።ስለዚ፡ታሪኽ ኣብ ግቡእ ሰዓቱን ብግቡእ ሳውያን ተዘይሰኒዱ፡ናብ ንፋስ ዚነፈሱን ናብ ዝደለካዮ ዓውዲ ዚሕፈሱን ገቢርካ፡ ከም ዚዛዘይን ዚጥምዘዝን ርጉጽ መረጴን ዕዳጋ ቐትሪ ኢዩ።